

SÄLBLADET

Nr 4 • 2010

Medlemstidning för Samfundet Äldre Läkare

en intresseförening inom Sveriges Läkarförbund

Trydning
i sitt esse!

I detta nummer bl.a.:

Ledaren: Medicinsk-etiska frågor

Facklig information

Höstmötet i Nyköping – referat

Nils Trydings tillbakablick och
Johan Waldenströms programförklaring

Debattsidan

Årsmötet i Halmstad 2011 – program och
inbjudan

Sälkruss nr 45

Pensionerad läkare – aktiv senior eller avdankad?

Tidningskollegan Veteranen hade nyligen en språkspalt med en granskning av orden pension och pensionär. Ordet pension lär ha dykt upp i Sverige någon gång på 1700-talet och betecknade ett årligt understöd. Arméns pensionskassa betalade från 1757 ut pension till avgångna officerare, oberoende av deras ålder, medan den vanlige soldaten bara blev avdankad, d.v.s. avtackad, utan något underhåll. Senare fick ordet pensionär en helt annan betydelse, en elev som betalade avgift för mat och husrum, vilket har gett oss ordet pensionat. Fortfarande är en pensionär i Danmark en som bor och äter på pensionat, medan äldre som slutat arbeta kallas pensionister.

Sin nuvarande innebörd fick ordet pensionär under 1900-talet och associerades länge med fattigvård och understöd. Idag är betydelsen mera vag, och språkvetare menar att många 40-talister som nu går in i pensionsåldern anser att ordet har en negativ laddning och hellre kallar sig seniorer. Om ordet pensionär så småningom går i graven så gör det några andra "avdankade" ord sällskap. Knappast någon använder idag ord som "åldring" eller ens "gamling" annat än som skämt. Lite konstigt är det kanske att "gammal" är hopplöst ute men "äldre" (= mera gammal) är OK.

Mycket av det pågående arbetet inom SÄL handlar om de pensionerade läkarnas villkor, och särskilt aktuellt är det för den relativt stora och sannolikt ökande andel kollegor som fortsätter att vara aktiva i yrkesrollen efter uppnådda 65 år. Styrelsen arbetar nu med det uppdrag som beskrevs och beslutades om på senaste årsmötet, att utarbeta ett förslag till nya föreningsstadgar, senast reviderade 2001. En utgångspunkt är en diskussion som framför allt förts under det senaste året inom föreningen. Utöver att vara den kamratförening med medicinsk och social struktur som SÄL har varit alltsedan bildandet för mer än 40 år sedan behöver föreningen idag också innehålla en bas för att ta tillvara medlemmarnas fackliga intressen. En sådan tvåfaldig profilering fordrar ett gott samarbete med Läkarförbundet, eftersom SÄL är en förening inom förbundet, och vi anser att båda parter tjänar på detta samarbete.

För närvarande diskuteras stadgerevisionen primärt i en av styrelsen tillsatt arbetsgrupp. Under ett tvådagars möte i januari ska styrelsen utarbeta ett samlat förslag till reviderade stadgar. Detta kommer att tillställas alla medlemmar tillsammans med Sälbladets första nummer i mars 2011. Förhoppningsvis kan ett beslut om nya stadgar tas vid årsmötet i Halmstad i maj 2011. I stadgerevisionen ingår även beslut om huruvida föreningens namn

ska ändras, dock med bibehållande av akronymen SÄL.

Årets sista nummer av Sälbladet inleds med ett "upp-rop" från ordföranden till alla landets Sälare att, i kraft av sin stora livs- och yrkeserfarenhet, delta i debatten om viktiga medicinsk-etiska frågor. I övrigt innehåller tidningen bland mycket annat två tillbakablickar. Den ena har ett kortare perspektiv och speglas i referatet av ett synnerligen väl genomfört och innehållsrikt höstmöte i Nyköping. Den andra och mer långsiktiga tillbakablick kommer från nyligen avgångne reseansvarige Nils Tryding, som sammanfattar de 65 (!) SÄL-resor han "hittat på", för att använda hans eget uttryck, och där han själv deltagit i 56 av dem. Hans efterträdare, Johan Waldenström, ger också en kort rapport om planeringen av kommande SÄL-resor och skickar med inbjudan till den första.

Ett annat viktigt inslag i tidningen är program och inbjudan till vårmötet i Halmstad 6-8 maj. Det är en ändring från tidigare praxis, som har varit att vänta med definitivt program och anmälningsblanketter till marsnumret av Sälbladet. Nu är det nödvändigt att göra hotellbokningar redan före 1 februari och anmälan om deltagande före 1 mars 2011. Missa inte det här spännande mötet på Hotell Tylösand!

Från redaktionen önskar vi alla en

*God Jul och ett
Gott Nytt SÄL-år*

Ingvar Gustafson

redaktör för Sälbladet
Storängsgatan 3 A, 352 36 Växjö
0470-295 70 / 07060-295 70
ingvar.gustafson@comhem.se

Redaktion:

Ingvar Gustafson, Lennart Rinder, Thorgny Ström, editor.
Tryck: AB Norrmalmstryckeriet

FAKKLIG INFORMATION

En grupp i styrelsen håller nu på med att se över verksamheten. Det är en önskan från flera medlemmar att styrelsen ska lägga förslag om vad vi vill med SÄL och vilka stadgeförändringar som därmed kan bli aktuella. Vi är en intresseförening i Sveriges Läkarförbund och enligt förbundets stadgar en sammanslutning av läkare med gemensam facklig intresseinriktning "av annan natur", vad nu det betyder. Tillsammans med andra intresseföreningar har vi ingen central facklig representation vilket kanske är den huvudsakliga innebörden i uttrycket "av annan natur".

Portalparagrafen i våra egna stadgar, senast reviderade 2001-01-12, tar upp att samfundets uppgifter är: att verka för kamratlig samvaro, att förmedla olika slag av fortbildning, information och underhållning, att tillvarata medlemmarnas sociala och ekonomiska intressen, att vara remissinstans till Sveriges Läkarförbund och att i övrigt ställa sig till efterrättelse fullmäktiges och centralstyrelsens beslut i fackliga frågor. Mot den bakgrunden finns mycket som vår förening kan göra för sina medlemmar och därför mycket som vi i styrelsen vill ha synpunkter på och diskussioner om.

Vi kommer därför i god tid före årsmötet 2011 att presentera våra tankar och vill ha en så uttömmande diskussion som möjligt om hur framtiden för SÄL ska se ut. Vi tror inte på att föreningen ska överge en inriktning som i många år visat sig mycket lyckosam: gemensamma möten ute i landet med fortbildning och kamratlig samvaro, en populär reseverksamhet internationellt och en populär medlemstidning.

Samtidigt tror vi att det är viktigt att utveckla en läkarfacklig verksamhet – inte "av annan natur" – utan som riktar sig både mot förbundet centralt och utåt mot olika för oss intressanta aktörer i samhället. Det gäller inte bara arbetsvillkor, lön, fortbildning mm för läkare som fortsätter att jobba efter pensionen – en grupp som vi tror är i starkt ökande – utan också i frågor som är viktiga för pensionerade läkare utan anknytning till arbetsmarknaden. Alla är vi ju legitimerade, och så länge vi förmår fungera väl vill vi ha möjligheter att vid behov skriva recept till anhöriga och vänner och att kunna remittera till medicinsk vård. Dessa möjligheter ska vi värna om. De underlättar för människor i vårt samhälle och ger besparingar för vården. Som äldre läkare finns också all anledning att driva etiska frågor om kvalitet och prioriteringar i sjukvård och äldreomsorg. Vi har god kännedom om sjukvården med dess styrkor och svagheter och därmed möjligheter att bättre agera för oss själva och våra medmänniskor om hur vi vill ha det för oss äldre. Det gör vi bäst om vi går samman.

Med detta sagt är det vår önskan att ha en god sammanhållning bland de äldre läkarna i Sverige och att få en bättre representativitet i förbundet utan att utplåna

vår tidigare inriktning. För närvarande pågår en intern utredningsverksamhet i Läkarförbundet som syftar till en förnyelse av organisationen som bättre ska överensstämma med medlemmarnas behov och krav i det framtida samhället. Utredningen beräknas leda till ett antal förslag till fullmäktige 2011. Vi vill "koppla på" och finnas med i den utredningen. Av den anledningen lägger vi en motion till förbundsfullmäktige i december.

Våra regionala SÄL-avdelningar ute i landet betyder mycket lokalt för sina medlemmar i Skåne och Västsverige. Vi som är centralt verksamma tycker att vi har ett mycket gott samarbete med de regionala avdelningarna och är stolta och glada över att de finns och utvecklas positivt. Det vi anser vara viktigt är att det tydligt framgår att de regionala avdelningarna är en del av Läkarförbundets intresseförening SÄL och att det återspeglas i medlemskap i såväl Läkarförbundet och centrala SÄL som den regionala SÄL-avdelningen. Sammanhållningen är viktig för att ge oss styrka och större möjligheter till påverkan i olika frågor. En aspekt är vidarebefordran av fackliga frågor som ofta har sitt ursprung lokalt och inte så sällan får sin lösning genom central påverkan i förbundet eller gentemot myndigheter.

*Gunnar Sandberg
vice ordförande i SÄL*

Inga avrättningar vid Nyköpings gästabud!

Det görs gällande att Nyköpings gästabud genom en förrädisk fälla ledde till ett flertal avrättningar (dom hette visst Valdemar och Erik och deras illvillige broder Birger). Men alla med dessa namn i SÄLs medlemsregister förefaller högst levande, så historikerna måste ha fått detta om bakfoten.

Vi talar här om det mera kända av Nyköpings gästabud då drygt 200 Sälar inkl. medsläpade uppsökt denna trevna stad för 2010 års höstmöte nästista veckoslutet i september. Konferenslokalen Sunlight house, ombyggd fabrik från tvättmedel(s)tiden, gav oss nostalgikickar: Radion, Surf, Lux etc som uppfordrade till ett extra renligt SÄL-möte och löftriktigt lät höstsolen skina över de Sälar som gav sig ut i småstadens charmfulla gatumyller.

Efter sedvanliga kämpaduster på golf- och tennis (utomhus!) - banorna och inledningslunch samlades vi i den stora möteslokalen, kantad av ett 20-tal läckra veteranbilar, varav åtskilliga Rolls Royce, vilkas medelålder nog översteg t.o.m. Sälarnas. En originell men riktigt kul föreläsningssmiljö. Och programmet fick en internationell touche med tre föreläsare av dansk-finsk proveniens, samtliga dock med rejält fotfäste i Nyköping.

Henning Höjer, organisationskommitténs ordförande välkomnade och ledde oss med lagom hårdhänt kirurgeffektivitet genom det välmatade programmet som inleddes av

Landstingsrådet Ylva G. Karlsson

med ett varmt välkommen till "sitt" landsting och med självbilden "ett bra fungerande landsting" med drag av de positiva elementen från den gamla sörmländska bruksmentaliteten. Självfallet apostroferade hon Sälarnas imponerande kompetens och erfarenhet, så viktigt att nyttiggöra genom t.ex. mentorsroller i dagens och framtidens sjukvård. Hon berömde också kulturinslagen i programmet; läketrädgårdar är inne, skönhet är läkande, konst är läkekonst... Sälarna instämde nog i detta.

Fredagseftermiddagens (underförstådda) tema var "Datajournalen – vän eller fiende?", som belystes utifrån olika perspektiv.

Från gåspenna till datajournal. Varför?

frågade *Roland Sabl*, tidigare ÖNH-chef i Nyköping och därefter medverkande i D-data, och svarade (ungefär): Som alltid – intet nytt under solen; Hippokrates var först med (dokumenterade) krav på journaldokumentation. I Sälarnas medicinska ungdom var typjournalen rätt kortfattad, typ: OMA dx. Parac++, pc Nd K2v eller In.App.Op.Ut. Den mekaniska skrivmaskinen revolutionerade (och förlängde) journalskrivandet och än mer diktafonerna (och läkarsekreterarna) som introducerades runt 1957. Journalens tillväxtfaktorer har varit specialiseringen, dokumentationskrav på (och från) sjuksköterskor och paramedicinärer, ökade legala krav. Kommunikationskraven har ökat genom korta vårdtider, samverkan primärvård-sjukhus, ökad remisshantering. Arkiveringsproblem, förkomna journaler, ökning av lab- och rtg-undersökningar nödvändiggjorde också datoriseringen.

Telekommunikationerna förbättrades, sjukvården fick egna linjer och man påbörjade D-plan 90 och studerade en demoversion av datajournal från IBM och om detta berättade

Benkt Wallin verksam i landstingsvärlden under flera decennier och bl.a. landstingsdirektör i Sörmland under 90-talet. På 70-talet hette det ADB och man började med de administrativa rutinerna och ganska snabbt även laboratorierna. Socialstyrelsens diagnosregistrering via ADB var det väl si och så med. Med 80-talets pc-intåg ökade datamognaden, och 90-talet innebar ett tekniksprång (t.ex. fiberoptik, Internet, e-postadresser). Med bra politiskt stöd och i samarbete med IBM infördes datajournalssystem i primärvården; sjukhussidan var svårare att få fason på men nu är man med på vagnen.

Bengt Wallin

Nu är sårbarhetsriskerna ett fokus (tänk när hela systemet går ner och datorhallen får värmeslag...) Blev det som man ville? Ja! Det tar tid men IT är självklart för de unga generationerna. Vi har fått enklare och effektivare administration, enklare uppföljningar, bättre vårdplanering, videokonferenser m.m. Ansåg Bengt. Någon Säl som svurit framför en svärbegriplig datorskärm kanske inte höll med fullt ut...

Ante Grubbström, landstingets IT-chef

redovisade dagsläget i Sörmland och nationellt. I Sörmlandsjukvården finns nu 6.500 pc (ungefär en per anställd), 3.500 skrivare, 2 datacentraler, 270 servrar, 350 milj MB data (röntgen tar mest plats). 1.000 ärenden hos Helpdesk/vecka.

Senaste framstegen är elektronisk överföring av recept, röntgenremisser och labsvar. Från publiken efterlystes att den kommunala hälso- och sjukvården ("sjukhem") integreras i sjukvårdens datornätverk.

Bengt Östlund, öl vid ortopedien i Nyköping

demonstrerade genom ett bildspel hur datajournalen mera konkret fungerar (och lyckades med uppkopplingen till Sörmlands Intranät...) och belyste hur IT förändrat vårdarbetet. Förr fick läkaren fixa journalen "senare", nu får läkaren fixa själv och i realtid. Vi fick se bilder från Bengts mottagningsrum med datorskärmen föredömligt placerad så att doktors datortittande inte störde kommunikationen med patienten. Det är ett stort framfall att i stort sett all information är ständigt och omedelbart tillgänglig. Visst: en del är fortfarande kritiska, men det var sannerligen inte bättre förr, menade Bengt.

En publikfråga gällde om rättsintyg och liknande "externa" dokument kan tas med i detta system, men det föreföll oklart och är kanske ett förbättringsområde.

Urban Rickne, systemutvecklare

berättade om utvecklingsarbetet med i datajournalen integrerad läkemedelsmodul, NCS läkemedelsdatabas.

Detta är uppenbarligen en datateknisk utmaning, det krävs komplett funktionalitet och flexibla verksamhetsflöden. Man jobbar direkt med forskrivare och annan vårdpersonal och lyssnar noga på brukarnas behov och krav. Men det är mycket som ska funka, det finns ju rätt många läkemedel och läkemedelsvarianter. En bra grej är automatisk interaktionskontroll. – Publiken undrade om den gamla vanliga gulingen och telefonrecept hanteras i den av Urban beskrivna läkemedelsmodulen, men så var nog inte fallet. Och man undrade allmänt om den gamla kära gula (Gutenbergska) receptblankettens framtid...

Ante intog åter podiet

för en avrundande framtidsvision: Vart är vi på väg? (vad gäller datajournalen).

Det mediokra skämtet att det är svårt att sia, särskilt om framtiden, gäller ju för det mesta men Ante gav oss en mycket trovärdig framtidsbild. Funktionerna finputsas, hittills

bra men vi lever fortfarande med bara 1:a generationen datajournal för särskilt engagerade användare. Användarvänligheten ökar. I början var det "pappersjournalen i en dator", nu sker en generationsväxling - processer avbildas i datorn som följer vårdprocesserna.

Vi fick en ny metafor: "Patientens tvättlina". Hittills har journalen varit doktors minnesanteckningar, framdeles blir det ett mycket större patientfokus, i mera bokstavlig mening en patientjournal, inte en doktorsjournal. Marknaden förändras till 3-4 stora leverantörer, olika moduler och specialitetstillägg erbjuds. Patientperspektivet ökar liksom den nationella samordningen. Medborgarna/patienterna blir mer motiverade att vara aktiva. Beslutsstöden blir fler. NPÖ- nationella patientöversikten, dvs tillgång till journaluppgifter över landstingsgränser, kommer säkerligen trots att Datainspektionen tillfälligt sade stopp.

Publiken hade många frågor: Direktindikerad journal utan vanlig inskrift (finns redan)?

Behovet av absolut enhetlig terminologi? När får patienten signera (i st.f. doktorn)?

Som sagt: det är svårt att sia om framtiden. Dock var det inte svårt att sia om Sälarnas entusiasm för...

Fredagskvällens mingel

Redan ett halvt glas bubbel höjer ljudnivån ca 50 dB till smått hörselskadliga nivåer, det är påfallande lätt att sparka igång en Sälfest när gamla vänner möts och nya relationer etableras. Och buffén var både riklig och välsmakande och därtill fick vi oss till livs

Visfräckisar

serverade på ett karismatiskt sätt av distriktsläkarkollegan

i Nyköping *Eva Tjörnebo*.

Eva har från sin far och på annat sätt samlat minst 600 folkliga visor, delvis av rätt burlesk natur men också ömsinta kärleksvisor. Denna visuppteckning är en kulturgärning och Eva har Grammisnominerats. Roligt med kolleger med dubbla identiteter!

Lördagsprogrammet inleddes med ytterligare en...

Välkomsthälsning

denna gång från (avgående) kommunalrådet Jan Carle; det nyligen timade valet hade lett till regimskifte i kommunen. Läkarsonen Carle hade upplevt en läkarroll med ständig jourverksamhet, som imponerat.

Nyköping var under Folkungaätten det då föga sammanhållna landets huvudstad. Nu har Nyköping genom Skavsta landets näst största flygplats (mätt som flygrörelser tror jag). Man hoppas på Ostlänken som skulle ge en blott 40 minuters tågresa till Stockholm. Kommunalrådet gav oss bilden av en ekonomiskt välkött kommun där man trivs och har det bra i det vackra sörmländska landskapet med sina många stora gårdar, gods och herresäten - varav Torp numera är riksbekant.

Botulinustoxinets medicinska indikationer

var ämnet för morgonens första föredrag av *Hans Naver*, neurolog och verksamhetschef vid medicinkliniken i Nyköping. Måhända hade en del i publiken hoppats på hjälp mot de tilltagande rynkorna, men därav blev intet. Istället fick vi lära oss massor om botulinusbacillens resa från dödlig korvförgiftning (beskriven av poeten och läkaren Justinus Kerner i Tübingen 1817) till numera effektiv behandling vid många sjukdomar: analfissur, vaginism, migrän, blepharospasm, krokodiltårar(!) m.m.

Men Hans uppehöll sig huvudsakligen vid behandlingen av dystoni och hyperhidros. Torticollis, dvs cervical dystoni, beskrevs 1901, kan drabba t.ex. oboister (*referentens andra identitet, red. anm.*) och uppkommer vid stroke och CP. Btx-injektionerna vägleds genom elektrod i muskeln som indikerar EMG-svaret vid injektionerna.

Hyperhidros kan ju vara svårt invalidiserande och är en sjukdom som omges av fördomar och försvårar yrkesval (t.ex. elektriker) och kan vara socialt stigmatiserande redan på dagis. Svettning är fysiologiskt nödvändig: termoregulation, hudfriktion (hålla i en yxa), skyddande effekt. Kraftig hyperhidros motsvarar i sänkt livskvalitet svår acne. Den äldre behandlingen med cervikal sympatektomi kunde vara riskfylld och ge kompensatorisk hyperhidros i t.ex. ansiktet. Freys syndrom efter parotidfacialisskada är envariant av hyperhidros. Diagnostiskt hjälpmedel och terapiuppföljning är ett ganska enkelt stärkelse-papperstest som ger svart färgning.

Btx-injektioner i axill och handflator är effektivt och höjer livskvaliteten dramatiskt, en årlig behandling kan vara tillräckligt och kan ges av sjuksköterska. Det finns varianter av toxinet som passar för olika indikationer.- Således rejåla medicinska framsteg på senare tid, men om de mera kosmetiska indikationerna får man väl läsa på nätet.

Från flygflottilj till storflygplats

Skavstas VD (började sin karriär i incheckningen) *Dot Gade Kulovuori* tog oss med på en snabbresa från F 11 på 40-talet med nedläggning som flygflottilj i början av 80-talet, som gjorde fältet till uppskattade svampmarker, till Sveriges numera näst största flygplats. Man kom igång blygsamt 1984 med ett par små linjer, 20.000 passagerare 1986 och byggde sen ut med rätt omfattande fraktflyg och en del charter. Men boomen kom förstas med lågprisflygets entré genom Ryanair 1997. År 1998 passerade man 200.000 passagerare per år och 2008 var det 2 miljoner. Det isländska askmolnet var förstas ett moln på (framgångs)himlen och fortfarande har man inte uppnått företagsekonomisk vinst för flygplatsverksamheten. Just nu flyger man på 40 destinationer och har diversifierat genom flera flygbolag än enbart Ryanair.

Skavsta är en framgångssaga och dess VD förmedlade en härlig framtidstro och optimism. Med tillkomst av ovan nämnda Ostlänken skulle nog konkurrenskraften få sig en rejäl skjuts framåt.

Kaffepauserna

är en fundamental del av SÄL-mötenas viktiga sociala dimension och så även i Nyköping, men genom stränga uppmaningar till ordning och disciplin lyckades Henning alltid återsamla oss till det fortsatta programmet som började med ämnet

Parkinsonbehandling idag

Vi fick en bred översikt av *Görel Wachtmeister*, chef vid geriatrik/rehab i Nyköping. Professionen föredrar begreppet Parkinsonism, men det var ju James P. som beskrev shaky palsy 1817. - Det finns 15 - 20.000 patienter

i Sverige, hälften > 70 år, livslängden är normal. Minst 2 symtom för diagnos: tremor, rigiditet, hypokinesi, postural instabilitet. Långsamt förlopp, plötsligt indikerar stroke. Nedsatt luktsinne kan vara tidigsymtom, men klassiskt är svag mimik, förstoppning, ingen armpendling, dåligt tal, mikrografi, korta steg m.m.. Diff.diagnostiken kan vara knepig, t.ex sekundär Parkinsonism p.g.a. läkemedel/trauma eller Alzheimer eller multipel systematrofi i hjärnan.

"Dopaminintervention" är behandlingsprincipen sedan länge. L-dopa vid 60 +, dopaminagonist om 60 -. Andra läkemedel finns. Man börjar med små doser när ADL-situationen motiverar det. Behandlingseffekten brukar avta, lagringsförmågan i synapsernas vesiklar minskar så småningom. Men man kan försöka nya läkemedelskombinationer och därmed uppnå god behandlingseffekt under lång tid.

Spektakulära behandlingsförsök görs genom elektrod exakt placerad i centrala ganglier, men bl.a. krävs en stabil personlighet för att kandidera till sådana "experiment". (Implantation av dopaminceller nämndes inte, så denna princip har väl hittills inte lett till framgångar?, ref. anm.)

Cochleaimplantat - en möjlighet att ersätta ett sinne

berättade *Eva Karltorp*, tidigare i Nyköping och numera verksamhetschef vid Karolinska i Huddinge, om och föreslog genast att CI, i gränslandet mellan medicin och teknik, borde generera ett Nobelpris! 300 föds årligen med hörselskada, varav 30 totaldöva, bland 80 + har mer än hälften hörselnedsättning. Etiologin kan vara infektion, cellgifter, tumör, buller - och ålder som drabbar hörselsinnets svaga länk: hårcellerna.

CI startade 1980 med otypliga flerkanalssystem - nu kan apparaturen göras nästan osynlig. Något tusental har hittills erhållit CI i Sverige. Operationen är inte särskilt tekniskt svår och har just inga komplikationer. Vem har nytta av CI? Dövfödda barn opereras vid 7-8 månader, innebär en revolution, äldste opererade var 87 år. Men dövfödda tecknande vuxna får inte CI, det har pågått en infekterad debatt om detta. Dövskolorna har fått problem genom det minskande antalet barn som behöver lära sig teckna. - Dålig funktion med hörapparat kan vara indikation för CI. Efter CI-operation kan man i regel tala i telefon, för många ett mirakel. Goda resultat vid otoscleros och Ménière. En ny indikation kan vara svår tinnitus i kombination med hörselnedsättning. Vid selektiv diskanthörselnedsättning kan man sätta in en kortare elektrod.

Det var fascinerande att lyssna till hur teknik och medicin tillsammans kan åstadkomma dramatiska genombrott i hörselvården, och antagligen har vi bara sett början av utvecklingen. Uppföljning vid kommande SÄL-möten?

Nu började nog lunchförväntningarna stiga, men hungern stillades effektivt när...

Stina Palmberg-Eriksson,

arkivarie på Sörmlands museum, på sin klingande finlandsvenska underhöll oss med mängder av infallsvinklar på Nyköpings och Nyköpingshus historia. Just nu pågick utgrävningar i centrum av den gamla "staden" (snarare en bondby) från 1000-talet med sitt strategiska läge med korsande handelsvägar, åar, Östersjökontakt som nödvändiggjorde den skyddande borgen; Nyköpingshus omnämns 1226, och 1253 köper Birger Jarl platsen från nunnorna i Gudhems kloster.

Stina spekulerade (skämtsamt) om brödernas taskiga barndom som orsak till kung Birger Magnussons hämndgirighet och åtföljande berömda gästabud 1317. Gustav Vasa och hertig Karl (sedermera IX) gör Nyköping till en viktig länk i centralmaktens kontrollapparat. Karls (om) gifte 1592 på Nyköpingshus var ett riktigt dunderkalas med t.ex. älgjakt inne på borggården. 1665 brinner allt ner (upp), och det inträffar ytterligare fyra gånger. Men ur askan reser sig alltid Nyköping - i nutid genom Skavstaexpansionen.

Vetenskapen påstår att aptiten avtar med stigande ålder. Detta gäller dock inte Sälar som med god aptit trängdes i lunchkön till den stekta strömmingen m.m. Sålunda stärkta och pigga igen återsamlades vi bland (de andra) veteranerna, dvs i bilhallen, för det fortsatta vetenskapliga och kulturella programmet.

Dabigatran - äntligen en ersättare för Waran vid förmaksflimmer

var den hoppingsgivande rubriken för *Jonas Oldgrens*, numera verksam vid UAS, noggranna redogörelse för RE-LYstudien. FF, detta elektriska kaos i förmaken, är en folksjukdom, 10 % av 80+ har sjukdomen och tyst

FF är vanligt och innebär en betydligt ökad stroke risk. 1950 kom Waran, men släktskapet med rättgiftet Warfarin sinkade genomslag i kliniken. W. är effektivt, minskar stroke med 65 % (ASA 23 %), men det terapeutiska fönstret är smalt (PK-INR 2-3) och biverkningsrisken ett bekymmer.

Så alternativ är behövliga. Den nya trombinhämaren Dabigatran (m.fl.) har enkel dosering och man behöver ingen monitorering, dvs det täta springandet på Waran-kontroller och dosjusteringar behövs inte. Den världsomspännande RE-LY-studien, som Jonas koordinerat i Europa, verkar övertygande visa att D. reducerar stroke risken minst lika bra som W och fr.a. är det lätt att dosera. W är ju billigt, årskostnaden för D-behandling kanske kan bli 6.000:-/år - men man slipper ju kostnader av olika slag för täta kontroller. En kritisk synpunkt i debatten är

att antidot saknas, ett problem vid stora blödningar. Det var kul för Sälarna att få denna frontlinjerapport inom ett område där många av oss är direkt berörda.

Studsvik under 60 år

berättade dess nuvarande VD *Magnus Arbell* om, en mycket intressant "forskningsresa" från starten 1955 då kärnkraften började få vind (!) i seglen och man i Studsvik, med lämplig havsfjärd, byggde forskningsreaktorn R 2 via en omfattande nedmontering till nu lite ljusare tider igen: nukleär renässans med nya reaktorer i USA, Finland, England, säkerligen Kina m.fl. (2030 kommer det nog att finnas 350 reaktorer i världen) ger en god marknad för nutidens Studsvik som erbjuder service till kärnkraftsindustrin och nu kallar sig ett miljöföretag. Tar hand om avfall, bedriver materialforskning m.m., omsätter 1,3 miljarder SEK/år, 1.200 anställda i 8 länder. Inte så pjåkigt....

Av speciellt medicinskt intresse var att Studsvik (så länge reaktorn var i drift, den stängdes 2005) producerade 30 % av världsbehoven för medicinska isotoper. Försök med borbehandling av gliom har väckt förhoppningar. R 2 kan startas igen – men det skulle kosta väldigt mycket. Det blev åtskilliga publikfrågor i detta "heta" ämne, bl.a. bekräftades att det finns en "naturlig" kärnkraftsreaktor i underjorden i Uganda och att utbildning vid KTH kommit igång igen så att ny kompetens tillförs. Men ingenjörerna vid Studsvik vill lika lite som Sälar (heltids)pensionera sig, utan jobbar gärna kvar efter 65 och utgör, enligt VD:n, en imponerande och helt nödvändig resurs för företaget.

Till bokstavligen en helt annan värld förflyttade vi oss sedan med hjälp av *Lars Raxell*, ortopedchef i Nyköping men också...

Stabsläkare i Afghanistan

Det blev en fascinerande berättelse om ett helt annorlunda samhälle, dess historia och nutid och (dystra?) framtid. I smältdegeln runt centralasiatiska stäppen med den strategiska Sidenvägen har greker, indier, mongoler, engelsmän och ryssar m.fl. härjat, dock har Afghanistan som pashtunernas rike haft sina gränser sedan 1700-talet. 1950 tog socialistpartiet makten med sovjetiskt stöd. 1979 gick Sovjet in med militärmakt men åkte ut 1988 och sedan dess har det väl varit mer eller mindre kaos.

Sverige deltar i försöken att skydda befolkningen och utveckla landet i demokratisk riktning genom Camp Northern Lights med bas i Mazar el Sharif, även finländare deltar. Sverige har ett pansarskyttekompani och är rådgivare till afghanska armén. Lars basade under ett halvår för sjukvårdsplutonen med bl.a. fem ambulanser, mottagnings- och operationsen-

het. Lars ansåg att de civila afghanska sjukhusen har hög nivå, strukturerna med gratis sjukvård byggdes upp under Sovjetstödida tiden. Men ett bland många problem är att personalen till stor del lever på att sälja läkemedel, inkl. de många falska som kommer in från t.ex. Kina, som givetvis skapar misstroende i befolkningen.

Vi frågade förstås Lars om vilken nytta man gör? Ja, flyktingar har kunnat återvända. Man det går inte att förändra den afghanska livsstilen. Kanske blir det så att de tuffa amrisarna måste ta över. Men om USA försvinner tar säkerligen en rad lokala kungar över i detta synnerligen muslimska samhälle.

Så blev det dags att runda av föredragsprogrammet genom en återkoppling till gårdagens minisymposium om "dokumentationsfascismen", när *Henning Höjer* informerade om...

Vad berättar sjukjournaler från Nyköpings gamla lasarett?

Henning och *Lars Sabl* har genomfört en forsk om detta genom att läsa samtliga journaler mellan åren 1837 och 1903 med fokus på om man kunde identifiera medicinska genombrott genom ny kunskap/teknik och med bl.a. ljumskbräck, app som indikatorer och med ett genusperspektiv (naturligtvis...). 1837 inrättades det första lasaretet, 1882 det andra och man hade endast tre lasarettsläkare under sju decennier, dvs enhetlig journalskrivning. Journalerna var "bra" och mycket koncisa, 200-300 inskrivna per år. Vårdutfallet kategoriserades enkelt och enhetligt som frisk, förbättrad, oförbättrad, obotlig, död samt läkt/nästan läkt.

Både eter- och kloroformnarkos implementerades överraskande snabbt i lilla Nyköping, första kloroformnarkosen utfördes 9/9 1848; "den sköna drömmen har blivit verklighet – operationer kan nu utföras smärtfritt". Men operationstyperna förändrades knappast genom narkosens genombrott. Tydligt i journalmaterialet är att sårinfektioner minskade när man övergav miasmeparadigmet och tydde sig till Semmelweiss och Listers m.fl. landvinningar inom hygien och antiseptik etc., och operationsresultaten vid t.ex. ljumskbräck blev naturligtvis helt annorlunda när man kunde utföra elektiv kirurgi och inte tvingades vänta till desolata inklämningar.

En mycket intressant medicin-historisk exposé grundat på lokalt originalmaterial!

SÄLs styrelse, fr.v. *Anita Bråkenhielm, Ingvar Gustafson, Lennart Rinder, Gunnar Sandberg, Barbro Westerholm, Stephan Palmstierna, Joban Waldenström, Per Henrik Magnusson*

SÄLs styrelse

stälde nu upp sig för presentation och lite korta budskap, bl.a. vädjanden om medlemssynpunkter på SÄLs framtida verksamhetidé. *Gunnar Sandberg, Anita Bråkenhielm* och *Ingvar Gustafson* jobbar med underlag till styrelsen med ambitionen att lägga fram förslag till årsmötet 2011, dom längtar efter synpunkter!

Till sist presenterade *Bengt- Göran Hansson* programmet för...

Vårmetet i Halmstad 6- 8 maj 2011

och hälsade oss varmt välkomna, om detta finns mycket att läsa på sid 14.

Lite trötta efter en ganska intensiv föreläsningdag kunde vi slappna av eller träna i hotellets spa för att där- efter genom en nästan osannolik metamorfos dyka upp i högsta elegans till den avslutande

Banketten

med tre goda rätter och tre goda viner och mycket hög(ljudd) stämning vid borden. Dock lyckades kvartetten *Just four you* fånga vår uppmärksamhet och få oss att sjunga med i trevliga dryckesvisor och njuta av trevliga barbershopar. Mycket hörvärt!

En skräckslagen tystnad uppkom dock när kung Birger själv med stort följe och till musik inträdde i salen. Skulle manne Sälar fångas och förgås i Nyköpingshus´ hemska fångelsehåla? I denna studentspexvariant av Nyköpings gästabad, skrivet av kollegan *Alf Wigertz* och med åtskilliga kolleger medverkande i ensemblen och nu framfört över 200 gånger, ändras dock historiens förlopp genom att en viss drots vid namn *Brunke* förälskar sig i kung Birgers maka och allt på sedvanligt spexoförklarligt sätt till sist ändå reder upp sig. Det var en kanonbra föreställning som krävde åtskilliga bisseringar av t.ex. den suveränt framförda kvartetten ur *Rigoletto*, ett av bravurnumren i hela den omfångsrika studentspextraditionen. Se Sista sidan!

Hedersledamoten *Hans Rundcrantz* bjöd på ej blott en rolig historia utan ett femtal och SÄLs ordförande *Barbro Westerholm*, i veckan omvald till Riksdagen (och där äldsta ledamot) tackade och kramade spexarna och vår utomförträffliga organisationskommitté: *Henning Höjer, Roland Sabl, Clas Berg, Björn Jansson och Clas Millbourn*. Perfekta arrangemang i alla avseenden!

Ingen blev alltså fångslad vid detta Nyköpings gästabad (fast fångslade av underhållningen och samvaron förstås)

så alla kunde återvända till hotellrummen, möjligen via en genväg genom baren och lite efterfest med gamla och nya SÄL-vänner.

På söndagen

kunde vi välja mellan stadsvandring, visning av Nyköpingshus och NK-villan. Allt av stort intresse. Mycket kunnigare och kulturellt mer bevandrade kunde vi efter den sista lunchen återvända till våra hemorter, och där avvakta kommande härliga SÄL-möten.

Vid tangenterna: *Lennart Rinder*

Vid kameran: *Ingvar Gustafson*

(Referenten anser att föredragen vid senare års SÄL-möten snarast ligger över Riksstämmandestandard och är en utmärkt fortbildningsaktivitet i en socialt och kulturellt högklassig kontext. Finns det någon som tycker att SÄL-möten är onödiga?)

Ur facklig synpunkt finns det mycket att göra för SÄL, tycker Stig Cronberg, docent i praktisk medicin, som haft flera vanliga patientbesök som Säl än under de 40 ungdomsåren som sjukhusläkare.

Sveriges äldre läkare vill i ökande grad fortsätta att arbeta. Läkarförbundet sviker dem. På samma sätt som yngre läkare skapade Sveriges Yngre Läkares Förening, SYLF, bör Samfundet Äldre Läkare fortsätta sin kollegiala gemenskap, men omvandlas till Sveriges Äldre Läkares Förening (SÄL)

Anställningsformer:

Möjligheten att fortsätta arbeta varierar. När jag pensionerades för 11 år sedan var jag tvungen att gå från min tjänst som universitetslektor och överläkare när jag fyllde 65 år. Senare höjdes gränsen till 67 år, men när några infektionsläkare ville kvarstå i sin befattning nekades de detta, vilket diskrimineringsombudsmanen inte ansåg vara åldersdiskriminerande. Privatläkare får inte vara med i systemet sedan de fyllt 70 år. Själv har jag förmånen att arbeta som distriktsläkare även sedan jag fyllt 75. Däremot saknar jag aktiv hjälp från Läkarförbundet sedan jag fyllt 70. Mitt förordnande är som timanställd. Jag förordnas för 3-4 månader i taget. Den tidigare särskilda pensionärsskatt som arbetsgivaren måste erlägga och som motsvarade arbetsgivaravgifter för sjukpenning och arbetslöshetsunderstöd har slopats, eftersom sådana favörer inte utgår. Här skulle en aktiv fackförening kunna göra mycket för att skapa lämpliga anställningsvillkor för att tillvarata den äldre arbetskraften.

Arbetsmiljö:

AT- och ST-läkare har avtalsmässigt egna rum, men den äldre läkaren för en ambulerande, nomadiserande tillvaro med sina pappershögar från det ena rummet till det andra, allt eftersom de råkar bli lediga då innehavaren är på utbildning eller är ledig. På sitt sätt är det rimligt, eftersom den gamle har kunskaper och erfarenheter samlade i huvudet och ryggmärgen på ett annat sätt. Den gamle har också slitit ont i sin ungdoms dagar och blivit mera stryktålig och ödmjuk till sin läggning.

Vidareutbildning:

Sedan jag blev legitimerad läkare för 50 år sedan har det runnit mycket vatten, men tack vare en kontinuerlig vidareutbildning kan den gamle vaska fram nya kunskaper från sina egna prenumerationer på British Medical Journal, Lancet, New England Journal of Medicine och andra ledande tidskrifter. Den gamle är också flitigare deltagare i svenska och skandinaviska möten, inte minst riksstämman. Tyvärr måste allt detta bekostas av honom eller henne själv. Vidareutbildning av gamla är ingenting prioriterat. Den kan inte ske på betald arbetstid. Inte ens vårdcentralen själv har resurser att hålla medarbetarna med vetenskapliga tidskrifter. De får nöja sig med Läkemedelsrådets föreskrifter för att begränsa utgifterna.

Löner:

Den gamle Sälén får själv söka hänga med i löneutvecklingen. Han får vara sin egen förhandlare. Ersättningen motsvarar inte prestationerna på det pekuniära planet, men väl genom patienternas, personalens och kollegernas tacksamhet för Sälens slitstyrka, simförmåga och genom hjälpsamhet skapa trivsel och trygghet åt alla i omgivningen.

Stig Cronberg
stig.cronberg@gmail.com

Här några synpunkter på ledaren i senaste Sälbladet:

Jag tycker att "Samfundet" låter lite för konfessionellt. "Sällskapet" verkar vara mera "i tiden" och förkortningen SÄL är inarbetad.

Jag tror att de flesta medlemmarna uppfattar SÄL som en kamratförening där social samvaro blandas med medicinskt och kulturellt allmänbildande föreläsningar. Det som bl.a. talar för detta är att det numera finns Skåne-SÄL, Väst-SÄL och kanske flera. I vilket fall som helst vill pensionärerna säkert träffa sina gamla arbetskamrater och därför tror jag att flera regionala SÄL kommer att bildas.

Av liknande anledning tror jag det vore fel att göra SÄL till ett mer renodlat fackligt forum med krav på plats i Läkarförbundets fullmäktige. Det skulle oundvikligen leda till uppbyggnad av en facklig byråkrati, kanske visserligen i blygsam omfattning, men ändå. Opinionsbildning i rent fackliga frågor, fr a vad gäller bibehållen förskrivningsrätt, kan nog drivas (och görs väl så redan?) genom Läkarförbundets ordinarie kanaler. Fortsatt medlemskap i Läkarförbundet tror jag därför är viktigt för alla Sälär.

Jag tror alltså inte att SÄL-medlemskap skulle bli mer attraktivt om man lade tyngden på de rent fackliga frågorna. I stället är väl frågan hur man skall kunna hålla samman SÄL som en "riksorganisation" om fler regionala SÄL bildas. Det vore nog inte bra för de fackliga frågorna om den geografiska splittringen gick för långt, men detta kan kanske ordnas genom ett nätverk el. dyl.

Lars Bergljung
f.d. verksamhetschef kirurgkliniken Växjö

Svar till Birgitta Castor, sekreterare i Skåne-SÄL.

Vi tackar för ett intressant och utmanande debattinlägg i nr 2-3 2010. Ja, vi instämmer, vi är i SÄL inte tillräckligt tydliga angående vår verksamhet. Redaktören instämmer på sätt och vis i detta i sina reflexioner när han i sommarnumret frågar om SÄL befinner sig i en medelålderskris. Medlemskader förändras liksom samhället kring oss. Det är det främsta skälet till att en grupp i styrelsen just nu arbetar med förslag om hur den kommande verksamheten kan se ut. En del tankgångar återfinns i detta nummer av Sälbladet på den fackliga sidan och i redaktörens spalter. I januari avsätter styrelsen två dagar för diskussioner om ytterligare förslag. I det sammanhanget kommer självklart också namnfrågan upp. I god tid före årsmötet i Halmstad avser vi att presentera våra förslag och vilka konsekvenser de kommer att få för stadgarna.

Du tar också upp en del intressanta och även oroande frågor om statistik med relevans för SÄL. En del svar kan vi få från förbundet, i andra fall fordras medlemsenkäter. Slutligen är vi överens om att SÄL och de viktiga frågor vi vill driva måste marknadsföras mycket tuffare och synas både i Läkartidningen och i andra media.

Barbro Westerholm
Gunnar Sandberg
ordförande respektive vice ordförande i SÄL

Aktuellt från Skåne-SÄL

Efter en lång varm sommar kom äntligen föreningshösten igång. Skåne-SÄL började med styrelsemöten där en för både Skåne-Sälär och Stor-Sälär viktig fråga diskuterades, nämligen relationerna mellan SÄL och LF och de lokala sällskapens ställning i förhållande till de stora organisationerna. Vi i Skåne-SÄL avvaktar med både spänning och förväntan resultatet av de möten som planerats mellan utsedda SÄL-representanter och LF. Att döma av mingelsnacket vid våra medlemmöten känner sig Skåne-Sälärna som ganska fritt simmande kutar, men vi följer med intresse vad som händer centralt.

Vår ambition på hemmaplan är att vara ett sällskap som ordnar medlemmöten dit man gärna går för att lyssna till ett berikande föredrag om medicin eller annat. Om man önskar dricker man också kaffe och träffar nya och gamla bekanta på ett enkelt sätt.

Under hösten inledde neurologen Kerstin Hulter Åsberg med ett mycket uppskattat föredrag: "Erik Axel Karlfeldts lunginflammation påsken 1913. Åderlätning i dödens väntrum." Skalden, som då var Svenska akademiens ständige sekreterare, var en offentlig person och flera tidningar hade dagliga bulletiner om hans hälsotillstånd. Journalister blockerade telefon och trappuppgång under flera dagar. Tre läkare och två sjuksköterskor behandlade honom i hemmet och när det såg riktigt illa ut blev han åderlättn, trots att vetenskapliga rön redan då talade emot åderlätning vid lunginflammation. Karlfeldt tillfrisknade emellertid och skrev några år senare dikten "Sjukdom" som beskrev hans nära-döden-upplevelse.

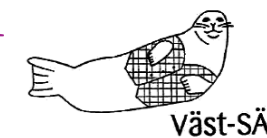
Nils Uddenberg

Vid medlemmötet den 25 oktober var det Nils Uddenberg som talade om Darwins människa. Lärdomsgiganten och lundasonen drog stor publik till Nya festsalen på Akademiska föreningen. Föreläsningen spände över ett stort filosofiskt fält från Aristoteles till nutid, med stopp vid Darwins utvecklingslära. Hans kunskap kombinerat med en stor portion humor fängslade auditoriet. Som vanligt hade vi eftermiddagsmöte med mingel. Då är det lätt för alla i Skåne att komma till Lund per bil eller tåg medan det ännu är ljus.

Gäsfest blev det tillsammans med Sydsvenska medicinhistoriska sällskapet den 11 november. Då föreläste pristagaren av Bengt Lindskogs pris i medicinens historia: Andreas Vilhelmsson: "Psyisk (folk)hälsa i historiskt ljus. Hur vardagliga problem blev folksjukdomar."

Våren 2011 är i planeringsstadiet men den 8 februari kommer Eva Österberg som är professor i historia att föreläsa med titeln: "Vänskap – en lång historia". Eva Österberg är kultur- och socialhistoriker med fokus på medeltiden – 1800-talet, men hon gör utblickar mot nutidens problem. Hon har skrivit om socialt och politiskt

Aktuellt från Väst-SÄL

Väst-SÄLs höstutflykt ägde rum i sol men blåst på Onsalahalvön. Först till Rymdobservatoriet på Råö där vår litenhet blev synnerligen påtaglig. Självkänslan ökade något vid lunchen på Onsala Herrgård, en herrgård uppförd av Familjen Dickson, som bodde där under uppförandet av Tjolöholms slott. Onsalas mest beryktade man är troligen "Lasse i Gatan", kaparkaptenen som är begravd i Onsalakyrkan, där graven besöktes och vi blev sakkunnigt och mycket trevligt guidade av hembyggs-specialisten Stig Karsegård. Alldeles bredvid ligger Hembygds-museet som speglar kust-bondesamhällets utveckling till dagens verksamheter.

Höstens stora begivenhet var besöket på Göteborgs Konstmuseum där vi hade fått ynnesten att under sakkunnig ledning bland annat besöka lagerlokalerna och konserveringsateljén. Det märktes på deltagarantalet att det var ett populärt besök då vi blev kraftigt övertaliga, 70 st mot planerade 50! Men logistiken löstes till de flestas belåtenhet och jag tror att alla var nöjda när lunchen på stjärnkrogen Fond var intagen.

Nästa begivenhet är julbordet torsdagen den 9;de december då vi får glädjen att lyssna hur det går till att avancera från kärnutte till Europarådsresident, vilket just Bengt Mollstedt gjort.

Sedan får man inte glömma årsmötet den 24;de februari i Örgryte Församlingshem. Då blir det också ett föredrag.

Och jag slutar med den sedvanliga uppmaningen: Meddela Din e-mailadress till sekr. Jan Westin: jan.westin@medic.gu.se

K-H Leissner
ordförande i Väst-SÄL

Onsala Herrgård

våld, om kvinnor och våld och om brott och brottsoffer. Det lugnare temat "vänskap" har hon också behandlat och om det berättar hon på Skåne-SÄLs första vårmöte.

Den 8 mars har vi årsmöte. Då kommer en känd Skåne-Säl, Nils Tryding, att föreläsa om "Livskonst". Han har berikat sitt liv med konst och han har i sin tur berikat många Sälars liv med konst inte minst under fantastiska resor. Vi gläds åt att få honom till vårt årsmöte.

Birgitta Castor, sekr. i Skåne-SÄL

SÄLs vårmöte i Halmstad – Tylösand 6 – 8 maj 2011

Välkomna till Västkusten, Halmstad och Hotel Tylösand.

Vi har försökt i vårt programarbete att under fredagen rikta in oss på några saker som Halland är känt för i sjukvårdssverige och på lördagen bjuda på ett urval av ämnen som är aktuella inom sjukvården.

På fredag kväll har vi mingelafton och på lördagskvällen bankett på Hotel Tylösand. Ledig tid kan tillbringas på hotellets berömda SPA för hotellets gäster eller med sköna promenader utefter havet eller kanske ett tidigt vårdopp i Kattegatt.

Hotellet ligger cirka 9 km från Halmstads centrum och betraktas idag som ett av de bästa konferenshotellen i Sverige. Det har dessutom en SPA-avdelning av absolut högsta klass som står till hotellgästernas förfogande. Här finns aktiviteter som ger dig ny livskraft och lugnet som ger själen ro. Stor relaxavdelning med saltvattenpooler, Kneipp, upplevelsedusch, bastur och många härliga träningspass. För de som så önskar finns ett stort urval av sköna behandlingar för både kropp och själ. Se behandlingsmenyn på www.tylosand.se och förboka före ankomst. Hotellet erbjuder dessutom Sveriges största galleri med mängder av spännande konst.

Hotellet ägs idag av Per Gessle och Björn Nordstrand och under deras ledning har hotellet rustats upp till absolut toppklass. Trycket och beläggningen är mycket hög på hotellet med konferenser under veckorna och särskilda SPA-weekends under helgerna som är mycket populära. Detta är anledningen till att tidpunkten för att beställa rum ligger så tidigt som den 1 februari 2011. Fram till dess är flertalet rum reserverade för vårt SÄL-möte.

Runt hotellet finns dessutom natursköna vandringsleder utefter havet, exempelvis Prins Bertils stig. Golfbana av nationell toppklass gränsar till hotellet.

Halmstad

Staden grundades 1307 och var då, liksom övriga Halland, en del av konungariket Danmark. Efter freden i Brömsebro 1645 utlånades bl. a Halland till Sverige på 30 år men efter freden i Roskilde 1658 blev Skåne, Halland och Blekinge svenskt och har så förblivit sedan dess.

I Halland finns idag en lång rad småindustrier och Halland är ett jordbrukslän. En högskola etablerades i Halmstad 1983 vilket har betytt mycket för staden och dess senare utveckling. Halmstad är också känd som en konstnärstad. Halmstadgruppen och dess medlemmar är väl de mest kända men många andra konstnären har under kortare eller längre tid verkat i staden eller dess närhet.

Tylösand utvecklades under det förra seklets första del och blev halmstadbornas badbalja. I Tylösand ligger också en av Sveriges bästa golfbanor, där bl.a. Solheim Cup avgjordes 2007.

Det är en glädje att vi fått möjligheten att arrangera SÄLs vårmöte 2011 i Halmstad och på Hotel Tylösand. Kom till vad vi hoppas en givande konferens och njut dessutom av ett bad under stjärnorna, en SPA-avdelning av mycket hög klass och god mat.

Program

Fredagen den 6 maj 2011

09.00-12.00 Registrering

13.00-15.00

Från 08.45 Golf för förhandsanmälda.

Inom 15 km från staden erbjuds sju 18-hålsbanor och två 9-hålsbanor. Halmstad GK är naturligtvis juvelen i kronan men även övriga banor håller mycket hög klass. Greenfeeavgift erläggs på plats.

Info: Bengt Göran Hansson, tel: 035-356 73 eller 0705-69 67 69.

För tennisintresserade kan tider ordnas efter föransmälan.

Info: Bengt Börjesson tel: 035-368 61

15.00-15.15 Invigning av representant för Region Halland

15.15-16.00 Varför lever hallänningen längst och förefaller dessutom vara bland de friskaste

Benkt Högstedt

16.00-16.45 Vårdval Halland - succe eller misslyckande?

Representant från Landstinget Halland

16.45-17.45 Visning av Galleri Hotel Tylösand

19.00 Mingel, mat och underhållning

Observera föransmälan.

Kören Läkarstämorna underhåller.

Lördagen den 7 maj 2011

08.15-08.30 Välkomsthälsning av representant från kommunstyrelsen

08.30-08.45 Välkomsthälsning

Barbro Westerholm

08.45-10.15 Reumatologi – ett fält där terapin firat triumfer

Medicinsk behandling Ingemar Petterson.

Kirurgi vid svår RA Birgitta Lagerkvist.

10.15-10.40 Kaffepaus

10.40-11.25 Hur mycket vaccin tål vi egentligen?
Anders Lindberg

11.25-12.25 Årsmöte

12.25-13.30 Lunch

13.30-14.15 Gula fläcken - sjukdomen.
Finns det ett ljus i mörkret?

Maria Jemt

14.15-15.00 Screening för och endovaskulär behandling av bukaortaaneurysm

Peter Danielsson

15.00-15.10 Bensträckare

15.10-16.00 Fågellivet i Halland
Anders Wirdheim

16.00-19.00 Fria aktiviteter

19.00 Entredrink

19.30 Bankett, observera föransmälan
Underhållning av Laxbuggarna

Söndagen den 8 maj 2011

10.00-12.00 Historisk stadsvandring med guide
Observera föransmälan

10.00.12.00 Besök på Mjällby konstgård med en imponerande samling av Halmstadgruppen men även mycket annat. Mjällby har dessutom denna vecka en specialutställning med verk av Einar Jolin. Observera föransmälan.

Om intresse finns kan en visning av Varbergs fästning ordnas.

forts...

Föreläsarna

Bengt Högstedt, yrkesmedicinare och tidigare överläkare vid Medicinkliniken i Halmstad. Tidigare FoU-chef vid Länssjukhuset i Halmstad

Ingemar Petersson, tidigare verksamhetschef på Spenshults Reumatikersjukhus och nu knuten till reumatologikliniken i Malmö

Birgitta Lagerkvist, överläkare och ansvarig för den reumatologiska kirurgin vid Spenshults Reumatikersjukhus

Anders Lindberg, tidigare överläkare vid infektionskliniken i Halmstad och tidigare smittskyddsläkare

Maria Jemt, överläkare på ögonkliniken Halmstad

Peter Danielsson, överläkare och kärllirurg vid kirurgkliniken i Halmstad

Anders Wirdheim, fågelskådare, verksam som informationsansvarig inom Sveriges Ornitologiska Förening

Planeringsgrupp

Bengt Göran Hansson, ordf
Bengt Börjesson
Anders Lindberg
Einar Skarfors
Görel Östberg

Halmstad ligger bra till

Bil Ligger vid E6 mellan Göteborg och Malmö
Tåg Mycket bra förbindelser
Flyg Ett flertal flyg till och från Stockholm dagligen

För ytterligare information om mötet hänvisas till:

Bengt Göran Hansson, tel 035/356 73 eller 0705 69 67 69 eller e-mail bengtgran.ha@telia.com.

Bokrecension Ryska resan

Författare: Bengt Lagerkvist
Förlag: Rehab Euro AB
www.rehabeuroab.se
Recensent: Gunnar Sandberg

16 – 22 oktober 2009 anordnade SÄL en resa till Moskva och S:t Petersburg med temat "på spaning efter Rysslands själ". En av deltagarna var Bengt Lagerkvist, överläkare och docent i pediatrik i Umeå. Han har nu på eget förlag givit ut en liten bok om resan. Författaren belyser olika inslag ur ett historiskt och konsthistoriskt perspektiv. Han har därvid som sin förebild den store polske globetrottern och reseskildraren Kapuscinski, som avled för några år sedan. Lagerkvist ger i boken glimtar ur vardagslivet i dagens Ryssland och interiörer från kända platser och byggnadsverk. Kreml och Eremitaget ägnas särskilda kapitler. Den som var med på resan känner igen sig och får en fördjupad kunskap kring personer och händelser ur Rysslands dramatiska historia. Författaren levandegör atmosfären som möter besökare, och boken kan därför också ha ett intresse för Rysslandsintresserade som inte deltog i resan. Han försöker hitta några utmärkande drag för dagens Ryssland och frågar sig slutligen om resenärerna fann Rysslands själ. Svaret blir nekande, men han vågar sig på några reflektioner kring att sökandet var lä-

rorikt och berikande. Boken illustreras av bilder av stadsinteriörer och kända konstverk. Boken betingar ett pris av 100 kronor och kan beställas på förlagets hemsida.

Sälbladet förutspådde årets Nobelpris i medicin!

Sälbladets trofasta och minnesgoda läsare erinrar sig nog att i förra numrets Tillbakablick av vår medlem Lars Hamberger på *in vitro*-fertiliseringens historia krävde Lars emfatiskt att IVF:s fader Robert Edwards – äntligen – borde tilldelas Nobelpriset. Och si: Nobelkommittén läste uppenbarligen Sälbladet och tilldelade Edwards årets Nobelpris i medicin eller fysiologi. Av hälsoskäl kan han inte komma och personligen ta emot Nobelpriset. Men Lars kommer (å SÄLs vägnar m.m.) att delta i festligheterna och övervaka att allt går rätt till...

Red.

Börsklipp tack vare SÄL!

I SÄLs stadgar, som nu är under revision, anges som en av SÄLs uppgifter att "tillvarata medlemmarnas sociala och ekonomiska intressen". Bengt Storm i Trollhättan, som redaktionen för övrigt tackar för en mängd bilder från SÄL-resor, som utgör en stor del av bildcollaget på första sidan, skriver att det verkligen kan löna sig ekonomiskt att besöka SÄLs möten. Johnny Ludvigsson hade på Norrköpingsmötet så övertygande berättat om GAD-vaccinering mot barndiabetes och de fas II-studier som Diamyd nu utför, att Bengt vid hemkomsten köpte aktier i företaget. Vid tiden för nästa höstmöte i Nyköping hade dessa aktier stigit med 145%! Vid Nyköpingsmötet nu berättade Studsviks VD Magnus Arbell att företaget, trots avvecklingen av reaktorn, hade lysande framtidsutsikter. Aktien i Studsvik hade efter två veckor stigit med 15%! Och nu undrar Bengt om inte SÄL bör ha en särskild session för börsintresserade, t.ex. parallellt med golf- och tennisturneringarna. Kanske ännu ett skäl att inte missa SÄL-mötena!?

SÄL-resor från 2011 – en programförklaring

Johan Waldenström

Nisse Trydings tid som researrangör i SÄL kommer troligen att framstå som unik. Att efterträda honom är inte lätt. När samfundets representanter övertalade mig att göra ett försök fick jag förståelse för min önskan att till min hjälp få två personer. Dessa är Kerstin Strömblad och Örjan Stranegård.

Vi kommer inte att försöka leva upp till Nisses enastående förmåga att arrangera resor där huvudvikten legat på konstupplevelser i olika former. Därmed inte sagt att vi inte kommer att titta in på ett och annat konstmuseum under kommande resor.

Vår avsikt är nu att lägga huvudvikten på natur, kultur och lokal matkultur.

Reseprogrammet är ännu bara på planeringsstadiet förutom resan våren 2011 till de baltiska länderna (se nedan och i bilaga). Hösten 2011 avser vi att göra en resa till slotten i Loire dalen med avnjutande av dessa tillsammans med lokala delikatesser på tallrik och i glas. På vårt tänkta program för 2012 står resa till trädgårdar i södra England och om möjligt en resa till Brasilien med fallen i Iguassau och Amazonas som huvudpunkter.

Efter detta är det mera osäkert och vi vill gärna ha era synpunkter och förslag till resor.

Resan till Baltikum våren 2011 avser vi att starta den 17/5 med färja från Stockholm till Tallinn. För dem som så önskar är det möjligt att gå på operan den 18/5 och avhöra Johann Strauss operett "Die Fledermaus". Sedan går färden vidare över Tartu till Riga och vidare till Vilnius med besök under resan på Rundale Palace museum. På de orter där vi stannar kommer en lokal guide att visa oss runt. Hemresa med flyg på kvällen den 23/5.

Se tidningsbilaga med resebeskrivning, kortfattad beskrivning av resans mål och anmälningsblankett. Frågor ang. denna resa kan skickas till mig på min e-mailadress: j.waldenstrom@spray.se eller till Torgny Holmberg på Elleholm Turism AB, mailadress torgny@elleholm.se

Johan Waldenström

I Konstens Historia skriver E. H. Hombrich: "Varje konstintresserad bör försöka resa och tillbringa så mycket tid som möjligt med att studera byggnader och konstverk i original. I böcker är alla tavlor lika stora och färgnyanser kan gå förlorade." Mitt eget konstintresse stimulerades i hög grad av professor Philip Sandblom i Lund. Han bjöd hem kirurgkursen och vi fick se originalverk av Cézanne, Matisse och Picasso. Vi fick lära oss att om man studerar en tavla i 20 minuter så kan man ta till sig 90 % av tavlans värde. Det gäller således att leta reda på så värdefull konst som möjligt och inte slösa bort sitt liv med att se på fel tavlor. Jag har försökt att tillämpa den lärdomen genom redan från början besöka Skissernas museum i Lund, Louisiana i Humlebæk och Moderna museet i Stockholm. Under kongressresor har jag använt all ledig tid till att gå på museer och konsertlokaler. Besatthet är en väg till livets mening. Skönhet finns ofta där vi minst väntar oss att finna en. Konsten återger inte det synliga - den synliggör (Klee)!

Vart tog dessa tio år och sextiofem resor vägen? Nils Tryding

När jag blev pensionär 1994 sade en kollega till mig "nu har du ingenting att göra så du kan hjälpa till med att hitta på resor". Vi hyrde en buss och åkte ner på kontinenten tillsammans med goda vänner för att titta på konst och höra musik. Vi fick problem med måltider på udda tider och krånglande toaletter och anlidade därför i fortsättningen organiserade resebyråer. Nu var det mycket lättare. Till våra tidiga mål hörde konstmuseer i Tyskland, Holland och Belgien. När de tog slut flög vi vidare. För att imponera på omgivningen kallade vi oss för "Kristianstad Art Lovers"

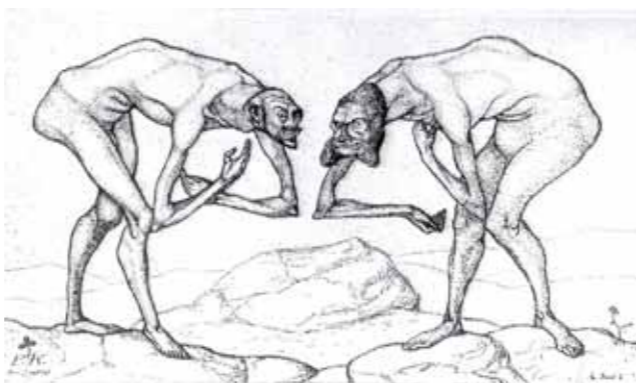
Efter fem års träning på lokalbefolkningen i Kristianstad blev jag tillfrågad om jag kunde ställa upp som "reseansvarig" i Samfundet Äldre Läkare (SÄL).

När jag nu avgår tio år senare finner jag till min förvåning att jag hittat på 65 resor och själv deltagit i 56 av dem. Detta är ett försök att sammanfatta vart tiden och resorna har tagit vägen. En översikt finns i tabell 1.

Jag började med ett säkert kort: I Schweiz hade jag varit ganska ofta, på flera kongresser, privat och med konstvännerna hemifrån. Det är inte långt mellan konstmuse-

erna, och bussfärderna ger vackra naturupplevelser. Mitt favoritmuseum blev tidigt Fondation Pierre Gianadda i Martigny. Det är en gammal romersk boplatz som är omgiven av alper och vingårdar.

Förutom den permanenta skulptursamlingen visar man regelbundet vandringsutställningar av världsklass. År 2000 såg vi en omfattande utställning av Vincent van Gogh, år 2006 Europeisk konst från Metropolitan Museum i New York och år 2009 de bästa tavlorna från Puskinmuseet i Moskva. Till konstmuseer i Schweiz som vi besökt på våra tre resor hör Sammlung Rosengart i Luzern, Collection de l'Art brut med en märklig samling naiv konst i Lausanne, Zentrum Paul Klee i Bern och

Paul Klee: Möte mellan två män som båda misstänker att den andre har högre rang

Fondation Beyeler i Basel. En finess med våra SÄL-resor har varit att vi fått se några privatsamlingar som bara är öppna för tidsbeställda grupper. Dit hör Musée Jenisch i Vervy som har en stor samling av Oskar Kokoschka, Stiftung Langmatt i Baden och Sammlung E.Bührle i Zürich som innehåller en förnämlig samling fransk konst. Alla 200 mästerverken kan ses på www.buehrle.ch/painters.php?lang=de

Den märkligaste konstresan har jag beskrivit i SÄLs Medlemsblad nr 3/4 år 2004. Artikeln kan även läsas på www.tryding.se/sid515.html resa nr 29: "På spaning efter Brancusi i Rumänien." Constantin Brancusi (uttalas Brinkús) är för mig den mest betydande av alla skulptörer. Genom att skala bort detaljer kom han fram till den fullständiga harmonin. I Sverige är han mest känd för "Den nyfödde" eller "Ägget" som finns på Moderna museet i Stockholm. Han föddes 1876 i den lilla byn Hobitsa i Rumänien. När vår buss kom dit spred sig ryktet mellan höllassen och den lokala guiden kom snabbt cyklande. Hon höll en lång introduktion på rumänska

som hon illustrerade med gulnade pappersbilder. Resan gick vidare till Tirgu-Jiu där Brancusi 1938 fick i uppdrag att göra ett minnesmärke över stupade soldater. Det blev en nära 30 meter hög pelare. När vi stod vid foten intill den och tittade upp mot himlen förstod vi konstnärns tanke att den saknade slut och gav oss perspektiv på oändligheten.

En modern konstnär som vi träffat på vid flera tillfällen under våra konstresor är Cy Twombly. En del av hans kvinnliga beundrare har kysst hans tavlor. Det lär ha förekommit att någon dam blivit så tagen att hon klätt av sig naken inför hans konst. Det har dock ännu inte skett under våra resor med SÄL.

Favoriter bland konstupplevelser

Äldre konst: Prado Madrid (Bosch, Goya)
Modern konst: Bästa samlingar Museum of Modern Art New York och Norton Simon Museum Los Angeles USA

Skulptur: Brancusis ateljé i Paris
Offentlig skulptur: Anish Kapoor's "Moln" i Chicago
Samtidskonst: Documenta i Kassel som pågår under 100 dagar vart 5:e år - nästa gång år 2012. Den en gång sönderbombade staden är nu grön och vacker tack vare Joseph Beuys 7000 ekar.

Skulptur Projekte Münster förnyas vart 10:e år
Installationen "Mannen som inte kunde slänga någonting" med nagelrester och påsar med oanvändbara snörstumpar av Ilia Karbakov i Nationalmuseet for kunst i Oslo
Biennalerna i Lyon, Istanbul och Kairo.
Mobil konst: Alexander Calder Cirkus Whitney museum (<http://www.youtube.com/watch?v=t6jwnu8Izy0>)

Arkitektur

Våra stadsbesök har ofta börjat med en stadsrundtur. I många städer har vi fått se nya spektakulära byggnader av kända arkitekter. Exempel på det är Madrid, Valencia, Barcelona, Lissabon, Chicago och Los Angeles. Några av resorna gällde speciellt ny arkitektur t.ex. Snöhättas bibliotek i Alexandria och operahuset i Oslo, I.M. Peis glaspyramid utanför Louvren i Paris och konstmuseet Miho i Japan, Frank Gehrys konstmuseum i Bilbao och konserthus i Los Angeles.

Musikupplevelser

På våra flesta resor har vi lyckats lägga in någon form av musikupplevelser. Tabell 2 innehåller en lista över 47 operabesök. Själv har jag missat ett av dem.

I några fall har vi haft turen att få höra berömda sångare som Natalie Dessay, Anna Netebko, Barbara Fritoli, Malena Ernman och Peter Mattei. När vi 2009 kom till Oslo för att uppleva det nya operahuset hade norrmännen ännu inte lärt sig hantera de tekniskt avancerade kulisserna.

I stället för opera fick vi uppleva en underbar barockkoncert av "Les Arts Florissants". Den bevisade att man i Oslo har världens bästa akustik. Förutom operabesöken har vi lyssnat på klassisk musik i Wigmore Hall i London, i Chicago och i Los Angeles med Esa-Pekka Salonen som dirigent.

I Madrid hade vi turen att få vara med om en äkta musikupplevelse. Den store ryske pianisten Solokov såg i sin frack ut som en pingvin men spelade gudomligt. Han belönade våra applåder med sju extranummer. Vi har deltagit i några speciella musikaktiviteter som Bergenfestspelen med Mahlerkonsert och besök i Griegs hem med pianokonsert.

Anish Kapoor: Moln (Chicago)

forts...

Den mest udda och oförglömliga musikupplevelsen fick vi när vi på sommaren 2004 var med om Junseleveckan som då för 35e gången arrangerades av kollegan P.G. Bergfors. Från små stugor i byn samlades vi för att under förmiddagarna höra föredrag om tjeckisk musik av P.G. Han höll en sammanfattning i lokalradion och vi fick under eftermiddagarna höra solister spela kammarmusik. Kvällarna fylldes helt av konserter med musik från Böhmen eller Tjeckien. Veckan var helt fylld av temat tjeckisk musik och avslutades med att Alice och Titti Babs sjöng inför en stor publik som kom i bussar från hela Norrland. Vi var inte så många Sälare men till vår lilla grupp hade jag värvat en 90-årig vän. Han är hedersdoktor i Lund så jag har gjort honom till heders-Säl. Fil.Dr Thorsten Andersson i Kristianstad vet mer om operor än vi andra tillsammans och har varit en stor tillgång under våra operaresor.

Favoriter

Bästa akustik: Operan i Oslo
 Vackraste byggnad: Operan i Paris Le Garnier
 Bästa sångare: Anna Netrebko och Natalie Dessay

Naturupplevelser

har vi fått på många håll, t ex i Schweiz, på Madeira och Sicilien. Den bästa fick vi nog i år. Vi förlängde det lyckade SÄL-mötet i Arvidsjaur med en resa till Lofoten. När vi åkte på fågelsafari fick vi se havsörn fånga fisk. Det finns nog ingen vackrare plats på jorden än Trollfjorden i juni månad när solen aldrig går ner.

Problem

En lockande titel på en resa var "Delikatesser för kropp och själ". Men när vi kom till Florens visade det sig att programmet bestod i besök i outletbutiker för skor och klänningar. Som tur var lyckades jag byta ut klänningarna mot Ufficierna. Under en resa till Paris strejkade museipersonalen och vi kom aldrig in på Louvren, Centre Pompidou eller Gare d'Orsay. Tursamt nog fick vi istället

se en högtintressant tillfällig utställning om surrealism på Grand Palais och konstutställningarna i Unescos huvudkontor.

De lokala guiderna på Eremitaget i i S:t Petersburg vill bara visa de kejserliga praktsalarna och vi måste tjata oss till att få se de fantastiska mästerverken av Matisse och Picasso som finns undangömda högst upp i museet.

Dokumentation

Under resorna har många av deltagarna tagit bilder som jag samlat på CD och skickat ut till intresserade. Mest ambitiös har Gudrun Lidén varit. Hon har sammanställt DVD för tre av resorna till Japan, Madrid - Merida - Lissabon och Lofoten.

En detaljerad redovisning med klickbara länkar till vad vi varit med om på de 66 SÄL-resorna finns på www.tryding.se/sid515.html. Via den länken kan man exempelvis läsa om Resan till Kina år 2005 (resa nr 35) med text och bilder av Hans Hallander som publicerades i Medlemsbladet i november 2005.

Det bästa rådet är ändå alltid: Gå och se på originalen! Att betrakta konst är att förnimma en del av evigheten! Jag lever gott på minnen av mina resor med SÄL som förlängt mitt liv och gett mig många goda vänner! Jag har nu börjat fundera på vad en god vän i Åhus har sagt till mig:

"Varför resa bort när du är framme?"

Nils Tryding, december 2010

Tabell 2. 47 operabesök under 10 år

2001	Savolina	Verdi	Rigoletto
2001	Savolina	Verdi	Aida
2002	Savolina	Wagner	Mästersångarna i Nürnberg
2002	Savolina	R.Strauss	Rosenkavaljeren
2003	Drottningholm	Händel	Alcina
2003	Dalhalla	Carl Orff	Carmina Burana
2003	Dalhalla	Verdi	Aida
2004	Berlin	Gounod	Faust
2004	Berlin	Puccini	La Bohème
2004	Wien	Mozart	Trollflöjten
2004	Wien	Rossini	Italienskan i Alger
2005	Madrid	Wagner	Lohengrin
2005	Lissabon	Rossini	La Donna del lago
2005	Oslo	Verdi	La Traviata
2005	München	Händel	Julius Caesar
2005	München	Puccini	Manon Lescaut
2006	Barcelona	Verdi	Otello
2006	New York	Beethoven	Fidelio
2006	New York	Verdi	Luisa Miller
2006	New York	Tjajkovskij	Mazzeppa
2006	Washington	Donizetti	Kärleksdrycken
2006	Zürich	Verdi	Simon Boccanegra (Frittoli)
2006	Basel	Sjostakovitj	Näsan
2007	Paris	Mozart	Don Giovanni (Peter Mattei)
2007	Berlin	Verdi	Rigoletto
2007	Berlin	Mozart	Trollflöjten
2007	Berlin	Prokofiev	Kärleken till de tre apelsinerna
2007	Berlin	Rossini	La Donna del Lago
2008	Prag	Puccini	Tosca
2008	Prag	Verdi	Rigoletto
2008	Prag	Verdi	Aida
2008	Dresden	Verdi	Don Carlo
2008	Dresden	Adam	Giselle (balett)
2008	Chicago	Massenet	Manon (Natalie Dessay)
2008	Los Angeles	Puccini	Madame Butterfly
2009	Kairo	Verdi	Pinocchio (balett)
2009	Paris	Boesmans	Yvonne prinsesse de Bourgogne
2009	Paris	Sjostakovitj	Lady Macbeth från Mzensk
2009	Oslo	Barockmusik	Les Arts Florissants
2009	Baden Baden	Rachmaninoff	Aleko
2009	Baden Baden	Tjajkovskij	Jolantha (Anna Netrebko)
2009	Moskva	Delib	Coppelia (balett)
2009	St Petersburg	Prokofiev	Krig och fred
2009	Madrid	Rossini	Italienskan i Algeriet
2010	Bryssel	Mozart	Idomeneo (Malena Ernman)
2010	Moskva	Tjajkovskij	Eugen Onegin
2010	St Petersburg	Karetnikov	Aposteln Paulus´ mirakel

SÄL-resor 2000-2010, "påhittade" av Nils Tryding
 () = Nils har inte själv varit med på resan

1	22-29 oktober 2000	Schweiz
(2)	30 januari-6 februari 2001	Egypten
3	21-29 mars 2001	Barcelona-Madrid
4	7 April 2001	Arken- Louisiana Danmark
5	4 september 2001	Miró Trelleborg
6	16-18 juli 2001	Savonlinna Finland
7	20-27 oktober 2001	Paris- Bordeaux- Bilbao
8	6-11 november 2001	Hamburg- Hannover- Berlin
(9)	26 januari-10 februari 2002	Sydafrika.
10	16-21 mars 2002	London
11	15-22 april 2002	Toscana Italien
12	24 april 2002	Själland Danmark
13	27 juni-1 juli 2002	Gateshead, Edinburgh och Glasgow
14	30 juli-3 augusti 2002	Helsingfors - Savonlinna Finland
(15)	14-21 oktober 2002	Klassiska Italien
16	10-16 november 2002	Hamburg - Bremen - Bryssel - Amsterdam - Lille
(17)	29 januari-5 februari 2003	Klassiska Indien
18	17 februari 2003	Miró Kristianstad
(19)	17-24 februari 2003	Strövtåg på Madeira
20	6-10 augusti 2003	Drottningholm Dalhalla
21	25 augusti-2 september 2003	St Petersburg - Moskva
22	21-28 september 2003	Nice - Avignon - Lyon - Grenoble
(23)	3-12 oktober 2003	Ukraina
(24)	27 januari-3 februari 2004	Faraonernas Egypten
25	23-28 februari 2004	Berlin
(26)	21-28 mars 2004	Mallorca
27	1-5 juni 2004	Wien
28	3-9 juli 2004	Junseleveckan
29	23 augusti-3 september 2004	Rumänien
(30)	17-31 oktober 2004	Indien
31	27 februari-7 mars 2005	Madrid - Merida - Lissabon
32	16-18 mars 2005	Konstmuseer i Jylland Danmark
33	31 maj-6juni 2005	Festspelen i Bergen - konst och opera i Oslo
34	27 juni-2 juli 2005	Båstads kammarmusikfestival
35	20-28 september 2005	Höjdpunkter i Kina
36	5-10 december 2005	München - Stuttgart - Baden-Baden
37	24 februari-2 mars 2006	Barcelona - Valencia
38	26 mars- 4 april 2006	New York - Philadelphia - Washington
39	3-10 oktober 2006	Sicilien
40	23-30 oktober 2006	Schweiz
41	12-18 februari 2006	Paris
42	4-11 mars 2007	Bologna Florens Parma Italien
43	26 juni-1 juli 2007	Hannover - Dokumenta -Kassel - Münster
44	10 oktober 2007	Mondrian-Ordrup Gärd Köpenhamn
45	17-21 oktober 2007	Istanbul Turkiet
46	9-13 december 2007	Berlin
47	5-14 april 2008	Japan
48	10-15 september 2008	Prag - Dresden
49	23-28 september 2008	Prag - Dresden
50	3-12 oktober 2008	Chicago - San Fransisco - Los Angeles USA
51	1-11 november 2008	Japan
52	23-26 januari 2009	Paris
53	8-15 februari 2009	Kairo - Alexandria Egypten
54	9-11 mars 2009	Operahuset Oslo
55	5-7 juni 2009	Gotland
56	26-29 juli 2009	Baden-Baden
57	7-13 september 2009	Schweiz
(58)	16-22 oktober 2009	Moskva - St Petersburg
59	15-23 november 2009	Madrid - Merida - Lissabon
60	8-16 mars 2010	Madrid - Merida - Lissabon
61	22-26 mars 2010	Bryssel Antwerpen Brygge Gent Rotterdam
62	23 mars-2 april 2010	Japan
63	9-15 april 2010	Moskva - St Petersburg
64	7-11 juni 2010	Lofoten Norge
65	25 oktober-2 november 2010	Boston - New York USA

Santiago de Compostela, 800 km och en million steg

Även om man vandrar ensam, blir el Camino de Santiago - från St Jean Pied de Port till Santiago - en kollektiv ritual för drygt ett hundratusental människor som varje år med det absolut nödvändiga i ryggsäcken lämnar vardagens småbekymmer hemma. I denna kollektiva ritual - tidig uppstigning, den dagliga vandringen, vilan efter ankomsten till härberget, ofta gemensamma måltider och sömn i trånga sovsalar - växer successivt en känsla av gemenskap. "Varifrån kommer du?" inleder typiska samtal i korta möten under färden eller i härbergets kök.

Leden är mycket väl markerad, det är omöjligt att gå vilse, om man ändå skulle göra det finns det alltid någon som hjälpsamt omdirigerar färden i rätt riktning. Tidiga morgontimmars ensamma slow walking inbjuder till meditation, koncentration i här och nu, till det som modernt kallas medveten närvaro. Övernattningssmöjligheterna ligger så tätt att man kan planera vandringen efter egna önskemål. På många härbärgen finns det möjlighet att laga egen mat. Vandringen kräver inga större ekonomiska resurser, man klarar sig med 25-30 euro per dag. Färden kräver inte heller några exceptionella fysiska krafter. På vägen besöker man många historiska platser.

Som pensionär har man möjlighet att välja lämplig tidpunkt för vandringen, tidig vår eller höst när temperaturen är behaglig och leden mindre tätt besökt. Någoting för fler SÅL-medlemmar?

Giacomo d'Elia
professor emeritus
gidelia.kog@gmail.com

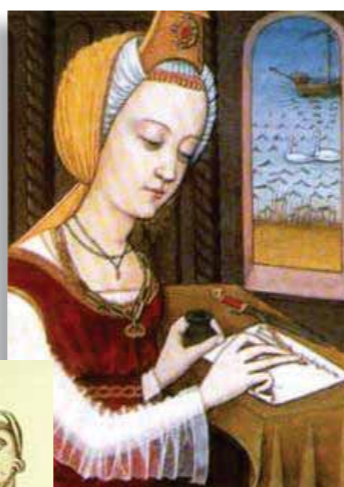

Korsordet – Sälkryss nr 44 - rättelse

En uppmärksam krysslösare, Catharina Holmin i Lund, har påpekat att Trotula, den berömda kvinnliga professorn från Salerno i Italien, inte verkade på 1500-talet utan betydligt tidigare, troligen på 1000- och 1100-talen. Hon blev känd för sina böcker om kvinnors hälsa och om kvinnosjukdomar. Hon skrev om barnafödande och ska till och med ha förespråkade användandet av opiaterna mot förlossningssmärta, vilket måste ha varit en enorm utmaning av kyrkans normer. Å andra sidan lär hon ha skrivit att kvinnor var mer mottagliga för sjukdomar på grund av Evas synd (så det jämnade kanske ut sig). Trotula är också namnet på en sammanställning av flera skrifter från samma tid.

Krysskonstruktören Eva Wendeberg ber att jag ska framföra hennes ursäkt för hon kallar "en fadäs i korrekturläsningen" och hon hoppas att det inte orsakade en "lösarstorm". Nej sannerligen inte, det jag har noterat är istället varma vindar med stor uppskattning av de kluriga korsorden från Eva med familj.

Redaktören

Sälkryss nr 45

VEM SKREV? Plötsligt en dag framför spegeln, kommer den otäckta sanningen stygg i sitt hän Ser lite medlidsamt på mig och frågar sen: Var har den gamla kommit ifrån?		KAPTEN VID FLOTTAN	ÄR ALL TEORI ENLIGT GOETHE	MJÄRDE ÄNDA BAK	INTE FÖR EN ENGELSMAN
PERSO-NAL	JÄMTE JÄMTE	HAR VÅL NÄCKDEL DANSAS STUNDOM PÅ		KARBA-MID	BLIR MAN MED TIDEN
SITT-PLÅTSE			INGEN VIDARE KARL MORIANEN		
TRAKAS-SERIER			UPP-LYFT		
DUKTIG FISK?		SCENER-NAS PRIMAT OTÄCKT			SVAGT
ÄR KNAPPAST EN ÖDE Ö			LÄCKER SENASTE TIDENS NOJE		MANLIG KÖLÖNN TON VAL?
PLÅTS FÖR KYRKANS KAKA	TOG BEAGLE RUNT JORDEN			BLEV DRÅGEN INFÖR RÄTTA SVÅRD	SOM VÅNTA-DE
LÖPANDE SOM TAMP SINGLE I BÅREN		STYR VID KLOAKEN			BOCK I ÖRTA-GÅRD
		GÖR VÅST TILL HATT	ÅK-AS HÖR UPP! SOM KLAGAN		SIST MEN INTE SIST FÖR DET
SAKER KONTAKT MED TÅTEN		RINNAN-DE RESTER		TILL INGEN NYTTA DÄRI STRECK	
			ANNOR-LUNDA		LÄR VELAR
		HÅNS ÅR HÅNS			ÄR OFTAST FRÅGAN
					YTTERTST SOM FÖRLED SAKNAR MAN
					AV-VISANDE SAMTLIKT
VEM DÅ DÅ? Han var läkare hos hertigen av Monmouth, och deltog i hertigens uppror mot Englands kung Jacob II. Dömdes för detta att säljas som slav i Västindien. Han anses vara förebilden för historien om Kapten Blod, men har också nämnts som verklighetens Robinson Crusoe.	SLOGS VID GETTYS-BURG		BEJAN-DE I BILD DO DÅ		LITE FÖR STORA
			BITA	SCEN FÖR OPERETT-FRIN-SESSA	
	GOLF-RESA SNÅRT				FÅR RÅ IBLAND

Sälkryss nr 45

Lösningen insändes till:
Ingvar Gustafson, Storängsgatan 3a,
352 36 Växjö
senast 31 januari 2011

Insänt av:

Namn:

Adress:

Vi gratulerar följande vinnare:

- Lars Kalldal, Bankeryd
- Fredrik Berglund, Sollentuna
- Kristina Lindgren, Ålberga

Rätt lösning för Sälkryss 44

VEM DÅ DÅ?
Hon verkade vid universitetet i Salerno runt 1500-talet mitt och anses vara den första kvinnliga professorn i medicin. Hennes specialitet var gynekologi och obstetrik. Här vill vi ha ett av hennes många namn.

P	O	L	I	S	H
A	E	T	T	E	R
T	R	O	T	U	L
I	E	A	P	A	R
S	A	D	E	M	
F	L	O	T	T	A
T	R	A	R	A	N
U	R	K	U	N	D
K	U	C	K	E	L
B	A	R	K	A	O
D	A	G	G	A	B
O	M	E	N	R	Y
Ä	R	M	A	L	L
T	A	N	G	O	S
I	P	E	C	A	C
C	A	K	R	E	T
B	A	K	V	A	G

VAD DÅ DÅ?
Domenicus Scoto, eller Venerabilis, klass. Från Salerno, England. Genialitet. Skötte. Psykolog. Det går att "räkna upp" övervärdigt om denna medicinska. Psykologens andra namn: SÄL.

I	P	E	C	A	C	U	A	N	H	A
C	A	K	R	E	T	S	E	K		
B	A	K	V	A	G	N	T	O	T	T

SISTA SIDAN

Nyköpings Gästabud

(Nyckelspex i 2 akter)

Personerna:

Kung Birger (snäll och beskedlig)
Drottning Märta (maktlysten men anpassningsbar)

Hertig Erik (godtrogen lillebror)
Hertig Valdemar (skeptisk lillebror)
Drotsen Brunke (Drottningens älskare)
Lisa från Bergshammar (servitris på slottet och Kungens älskarinna)

Entre-sång

Mel. Vintern rasat ut

Vi skall nu för Er på scenen visa
Hur det här egentligen gick till
För att lättast kunna det bevisa
Låter vi nu tiden strax stå still
Vi tar Er till trettonhundra-talet
Vid kung Birgers bord på Nyköpingshus
På en fest där nästan allting gick galet
Skall vi kasta nytt historiskt ljus

Kung Birgers entre

Mel. Opp och hoppa Tör.. (Olrog)

"Kom och tag ett glas, det går sen i krasch Det är fest uppå slottet i natt
Vi Er bjudit hit, till vår midvinter-rit, Nu jag hoppas att ingen får fnatt.
När jag har Er här, blir jag populär. Som Er kung jag nu styr som jag vill
Jag vill bara ha fred, gör av kärnvapen ved. Nu vi dricker en sup till vår sill
Bröderna redan fått hiskelig hicka, Märta och Brunke vill inget starkt dricka
Kanske dom har några baksmygartankar, En kärleksaffär? Usch den tanken mig tär.
Men jag tröstar mig med en Bergshammarstjej, som är söt, som är villig och rund
Hon är senast i rad och en frilla så glad som hon komme från Oxelösund.
Hon är ung som ett lamm, men det är ingen skam här på tretton-å-hundra-å-tal.
Här är livet så gott. Hit ej digerdöd nått, Låt oss skåla i Gästabudsal.

Ur Akt 1

Lisa: Får jag ta upp beställningar nu. Klockan är ju över sju!

Birger: Ja, törsten är svår, men slakten är värst. Öl till oss alla, tror jag blir bäst

Erik: Vad säger Du nu min käre bror, det är inte så farligt som Du tror.

Valdemar: Det är ölet där som vållar mig förtreten, det måste vara gäast hos verkligheten.

Birger: Välkomna Bröder och hugg in på steken, Nu kan vi glömma Håtuna-leken

Märta: Kom lille Brunke, så skall Du få höra, vad illdåd och lönnmord Du sen ska utföra

Brunke: Min älskade Märta, snart kusten är klar. Du har behov av en riktig karl.

När bröderna tre väl somnat haver, vi låser in dom tills dom blivit kadaver.

Märta: Oh älskade Brunke, skjut regel och lås, och låt tre bröder därnere förgås
Kasta i Nyköpingsån sedan den nyckeln, som hittas först när man uppfunnit cykeln

Birger: Din skönhet min Lisa gör mig stum. Jag kommer i natt till Ditt rum

Lisa: Oh, Ers Majestät!! Gör det!

Ur Akt 2

Märta: Den natten var ljuv Du räcker då till och att Du kan vara så heter, Du som har kateter.

Brunke: Ja det är trevligt med SÄL-skap

Birger: Var hälsad sköna morgonstund, livet leker och bollen är rund.

Brunke: Han lever, han uppstigen är ur källarens djup, Jag klarar det inte, ge mig en sup

Märta: Förlåt mig min Kung. Det var han som gjorde t. Det var han som utförde brödradordet

Birger: Javisst förlåter jag Dig min olydiga maka, för nu kan vi dela på hela Sveriges kaka
Och Du Brunke, dra till Brukebergstorg. Där kan Din änka plötsligt få sorg.

Märta: Och jag som trodde jag nästan förtjänade smäll.

Birger: Ja, Du var inte snäll

